

Maurus Test Inventor delineavit

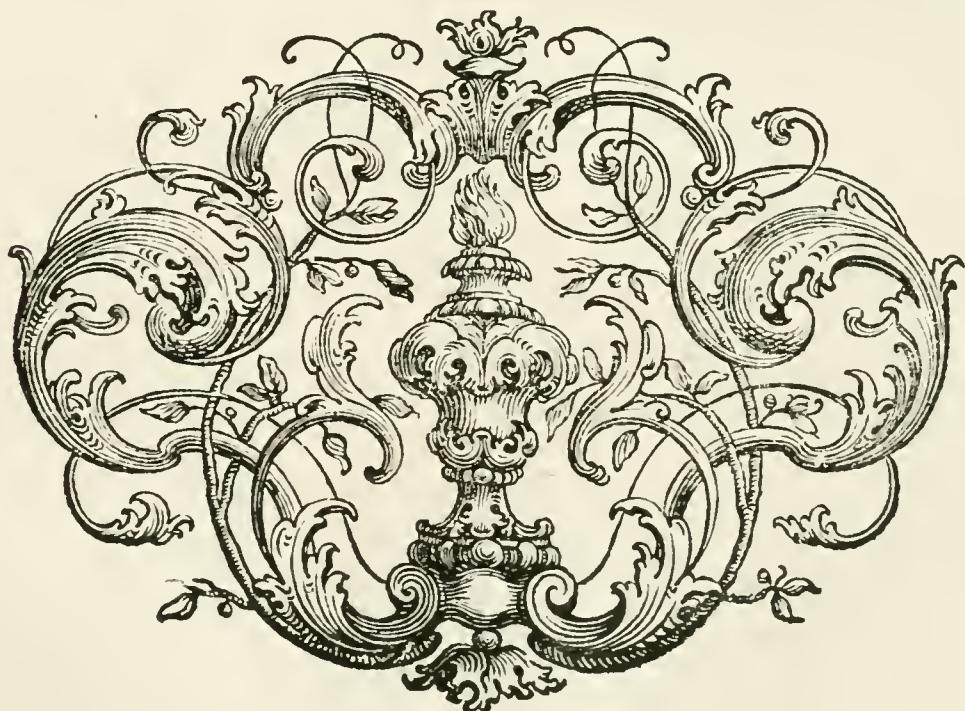
Joannes Fabri sculptor



DE FUNERE  
**FRANCISCI**  
ROMANORUM  
**ELECTI IMPERATORIS,**  
ET MAGNI ETRURIÆ DUCIS  
*CELEBRATO BONONIAE IN ECCLESIA*  
**SANCTÆ MARIAE MAGDALENÆ**  
A Regio-Imperiali Collegio Illyrico-Hungarico

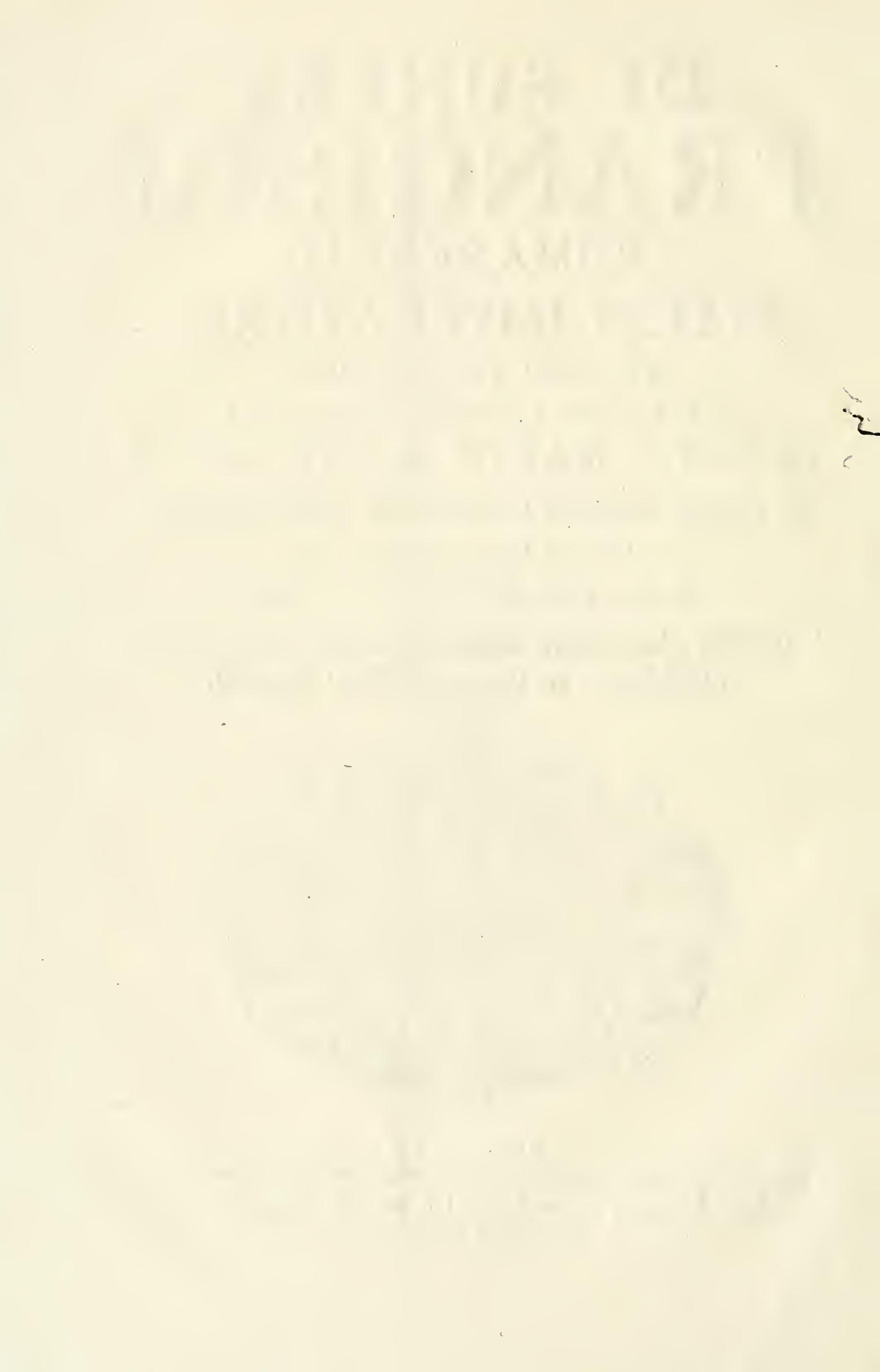
*Die xxviii. Novembris MDCCLXV.*

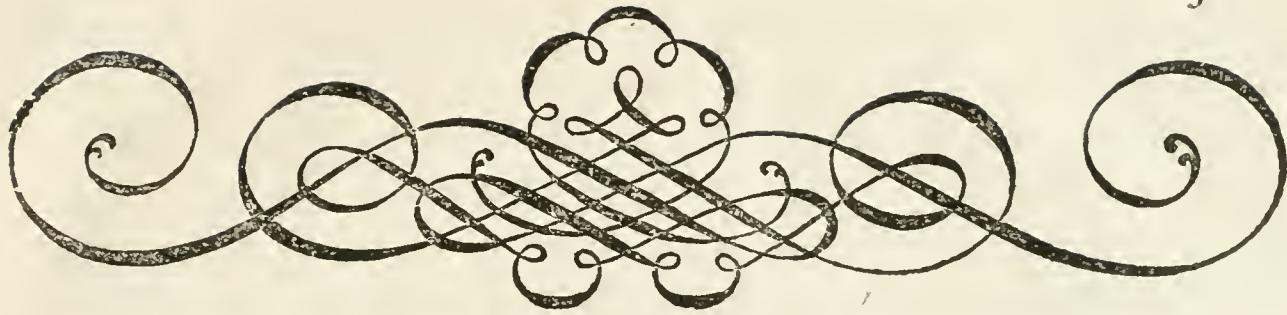
Nomine Excellentissimi, & Reverendissimi  
Zagrabiae Episcopi, atque Ecclesiæ Zagabriensis  
Illustrissimi, ac Reverendissimi Capituli.



BONONIAE

Apud Lælium a Vulpe Instituti Scientiarum Typographum,  
Superiorum auctoritate.





QUum Excellentissimus, ac Reverendissimus Zagrabice Episcopus, (1) atque ejusdem Ecclesie Zagrabiensis Illusterrimum, ac Reverendissimum Capitulum litteris suis significassent Reverendissimo Canonico Rectori Collegii Illyrico-Hungarici (2) velle se, tum pro aliqua grati animi sui significatione erga Augustissimum Imperatorem FRANCISCUM (3), cum pro suo in Augustissimam Imperatricem Apostolicam Reginam, omnemque Augustam Familiam, singulari obsequio, ut etiam ibidem defuncti Imperatoris Funus precibus, ac piis lacrymis, quam primum atque pro dignitate celebraretur: idem Reverendissimus Rector statim de iis cogitavit, qui in Ecclesia S. Mariæ Magdalene, quæ Collegii Parœcia est, quanta possent arte, Et diligentia rem facerent imperatam. Atque primum ab eo Orator electus est Vir Clarissimus P. Mag. Joseph Maria Elena Ordinis Prædicatorum, Archigymnasi Professor, Theologici Collegii Doctor, atque Alumnorum Hungarici Collegii in sacris studiis Institutior: Totum vero ipsum opus exco-

A 2. gitan-

---

(1) D. Franciscus Thauszy Epis. Zagrabiensis, Abbas B. M. Virg. de Thopushala, Comitatus de Berzeneze supremus perpetuus Comes, ab intimis Consiliis S. C. M., Eques S. Stephani, & Pro-Bannus Regnum Dalmatiæ, Croatiae, & Sclavoniæ.

(2) Inter multa, eaque præclara Collegia, quæ Bononiæ, ob late diffusam Archigymnasi celebritatem, edificanda curarunt exteræ Nationes ad suam juventutem erudiendam, Illustre, ac Religiosissimum est Regium-Imperiale-Collegium Illyrico-Hungaricum, in quo nobiles Alumni Ecclesiæ Zagrabiensis in sacris studiis instituuntur: Ex eo autem quot prodierint Viri scientia præstantes, eruditione insignes, virtute conspicui, dignitate summi, immortalia perhibent monumenta.

(3) Ab initio usque Imperii sui Collegium in sui tutelam, ac patrocinium suscepit optimus Imperator; ejusdemque privilegia rata habuit summa clementia, confirmavitque.

4

gitandum, confingendumque dedit præstantis ingenii  
Viro Mauro Tesio Clementino Academico; tum Ma-  
chinismo exequendum Petronio Nannio homini in hac  
arte propemodum singulari; denique simulacris ornan-  
dum Dominico Pio, digno celebris Angeli filio Aca-  
demico Clementino: Musicæ vero Magistrum præfe-  
cit egregium Philharmonicum Academicum Bernardi-  
num Ottanium.

Ergo die xxviii. Novembris anni MDCCCLXV.,  
qua Funus est celebratum, hæc in Ecclesiæ fronte erat  
inscriptio

### FRANCISCO.

ROMANORUM. IMPERATORI. OPTIMO.

ET. MAGNO. ETRURIÆ. DUCI.

COLLEGII. ILLYRICO. HUNGARICUM.

MUNIFICENTISSIMO. BENEFACTORI.

BONONIÆ. PARENTABAT.

Hinc in ipso Ecclesiæ ingressu se se spectatoribus  
objiciebat instar Augusti Tumuli Machina ingeniose in-  
venta, diligenterque constructa; quam tamen singilla-  
tim describere supervacaneum putamus; namque inciden-  
dum, imprimendumque curavimus ejus typum, in quo  
profecto, quantum arte valeat Inventor, ii viderint,  
qui Architectura delectantur. Itaque nobis levi manu  
exponere satis fuerit, quid significare voluerimus si-  
mulacris, sive quæ sub fornice, sive quæ in angu-  
lis, sive quæ in culmine Machinæ conspicuntur. Jam  
vero, quod sub fornice in sublimi loco sedet dejecta  
Corona, exhibetque FRANCISCI Augusti Numisma,  
Imperium est: alterum stans in parte dextera Imperii,  
ac dolens conjuncta præfert Regna Hungariæ, atque  
Croatiae: in lœva alterum utriusque Regni Genium,  
qui eapropter vexillum Hungariæ, Et Croatiae evehit:  
unde in stylolate Imperii hæc erant inscripta

DIES VOTORUM NOSTRORUM CONVERSI  
SUNT IN LUCTUM.

S. Ambr. Orat. in Obitu Valentiniani Imperat.<sup>is</sup>

In

*In altera Stybolatis parte: nam Machina binæ faciei  
est:*

CONCIDIT CORONA CAPITIS NOSTRI.  
*Jeremiæ v.*

*Rursus; quæ in angulis sunt simulacra virtutes refe-  
runt Cardinales, in quibus mirifice cum Religione ex-  
celluit piissimus Imperator: in dextera nimirum parte  
Temperantiam, Et Prudentiam: quare ibidem inscrip-  
tum*

SOBRIETATEM, ET PRUDENTIAM DOCET=  
in altera Justitiam, Et Fortitudinem: de quibus iti-  
dem

ET JUSTITIAM, ET VIRTUTEM=SAPIENTIA.  
*Sapientiæ viii.*

*Quæ super utrumque epystilium, Et Machinæ fa-  
cies eminent, quatuor Genii sunt Coronas Electorum  
Imperi ostendentes. Hinc super Acroterium Stybola-  
tes, in quo Sarcophagus, cui subjiciuntur ad latera  
Aquilæ quatuor, quæ Sarcophagum ipsum sustinere  
videntur. Insident autem Sarcophago duo alii Genii,  
quorum alter Papilionem, Et Lauri Coronam effert; al-  
ter aureum circulum, ramumque Amaranthi, quæ im-  
mortalitatis symbola à Poetis habentur: Evehitur de-  
num supra Sarcophagum Obeliscus, in quo symbolum  
gloriæ esse summorum Principum putavit antiquitas:  
Eum vero Tésius, ut in Stybole Sarcophagi fecerat,  
pulchre ornandum duxit inversis facibus, Geniis, Em-  
blematis, Palmis, Trophœis.*

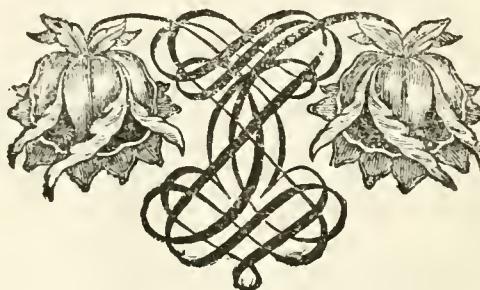
*Adnotandum nunc supereft placuisse elegantissimo  
Auctori sculpta configere ex pario lapide simulacra, e-  
pystilia, trophœa, Et urnas; ex auro fusæ stemmata,  
capitellia, bases, aquilas, folia, Et symbola simulacro-  
rum; reliquas Machinæ partes ex vario nobiliore mar-  
more constructas: quod plane postulabat rei dignitas,  
Et majestas.*

Denique tam nobili, ac eleganti Machinæ totius Ecclesiæ Ornatus mirifice respondebat: augebantque loci Majestatem faces innumeræ, sive in Machinæ gradibus, sive in Ecclesiæ parietibus sic distributæ, ut omnes in unum, eundemque pulchrum ordinem conspírare viderentur.

Interea, dum privata sacrificia continenter Deo offerabantur cani cœptum à Musicis est officium, ut vocant, Defunctorum. Tum Em.<sup>mus</sup>, ac Rev.<sup>mus</sup> Vincen-  
tius Cardinalis Malvetius Archiepiscopus, Et S. R. I. Princeps Solemni ritu, more Pontificum, sacrum fecit, adstantibus in dextero Ecclesiæ latere Auratis Equiti-  
bus Excellentissimis, Comite Johanne Luca Mareschallo Pallavicino, Et Comite Francisco Senatore Caprara; deinde (1) Marco Antonio Herculano S. R. I. Principe, cæterisque Aulicis, Et S. Stephani Equitibus: in fini-  
stro Rev.<sup>mo</sup> Canonico Rectore, Et Collegii Alumnis.

Sacro absoluto, habita Oratio est de Laudibus Magni Imperatoris FRANCISCI coram eodem Em.<sup>mo</sup> Archiepiscopo, atque in magna Senatorum, Nobilium, atque eruditorum Virorum frequentia.

Post Orationem postremo totum sacrum ritum absolu-  
tione, ut appellant, super tumulum, perfecit idem Em.<sup>mus</sup>, ac Rev.<sup>mus</sup> Archiepiscopus, adstantibus itidem cum facibus iisdem Auratis, Aulicis, Et Sancti Ste-  
phani Equitibus in dextera parte, in lœva Rev.<sup>mo</sup> Re-  
ctore, Alumnisque Collegii.



## DE

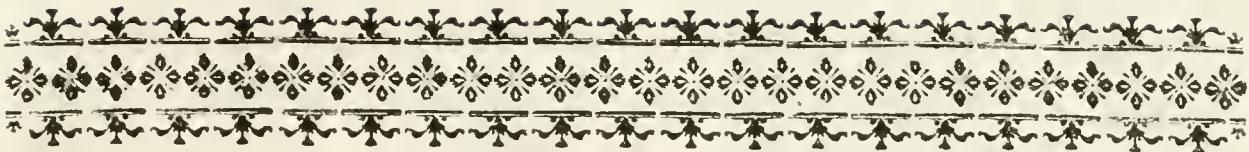
---

(1) Post Equites Auratos Aulici, & S. Stephani Equites sine ullo inter se se Ordine locum, & sedem tenuerunt.

DE LAUDIBUS  
**F R A N C I S C I**  
IMPERATORIS  
IN EJUS FUNERE  
*ORATIO*

P. F. JOSEPHI MARIAE ELENA  
ORDINIS PRÆDICATORUM.





I tanta esset in me vis ingenii, tantaque dicendi copia, quanta in hodierna causa est ratio, & magnitudo doloris; ita ego plane dignitati optimi Principis, & Antistitis, ita amplitudini nobilissimi hujus Equestris Ordinis, ita expectationi de me vestræ, quæcumque tandem ea est, præclari, & eruditæ Auditores, ita pietati, votisque Regiæ Ecclesiæ Zagrabiensis, ita conjunctis Hungariæ, & Croatiæ florentissimis Regnis, ita demum huic diei, qua in significationem tanti luctus vocamur, respondere me posse arbitrarer, ut nihil ponderis, & eloquentiæ, Orationi meæ dæsse videretur. Sed quæ par unquam tam publico mœrori, aut inveniri, aut esse potest Oratio? Non dico meam hanc tantum (quæ utinam in eruditis aribus vestris saltem mediocris sit!) sed cuiusvis etiam disertæ hominis, & eloquentis. Equa enim, bone Deus! Pertractanda mihi hodie oblata est causa ad dicendum, quæ quidem lacrymis potius oranda esset, quam verbis! Dicendum est enim, ut vos ipsi jam intuemini, Auditores, in hujus Tumuli dignitate, majestateque; in ea, quam jacentem videtis illic imperiale Coronam; in iis, quæ suam ibidem significant viduitatem, dolentibus simulacris; dicendum, inquam, non de qualicumque infortunio, non de magna aliqua calamitate, sed de publica, de communi illa, gravissimaque jactura, quam tulimus non ita pridem in subito, ac præmaturo interitu FRANCISCI Magni Etruriæ Ducis, ac Summi Imperatoris Electi, qui plane, cum vigente adhuc ætate esset, & robore; tamque bene, tam sancte, continenterque propter

ex-

eximias virtutes, & admirabilem quandam gubernandi sapientiam Germaniæ Imperium moderaretur, aut non omnino mori, aut non mori tam cito debuisse omnibus videbatur. Et vero, Auditores, quæ nostra hac ætate adversitas tantam Orbis partem majore perturbatione implevit? Quid bonos omnes in tantam conjecit tristitiam, acerbitatemque doloris? Nam, ut nihil dicam (quoniam non est necesse hoc tempore aliorum dolore augere nostrum) nihil, inquam, de Augusta Familia, quæ Parentem amisit carissimum; nihil de Augusta Imperatrice Regina Apostolica, quæ dilectissimo privata est Conjuge; quo omnes, ægro, abjectoque animo fuimus, audito funestissimi casus nuncio, recordamini Auditores. Quam multi mœroris ea dies? Quam multarum fuit lacrymarum? Nam, & nos grave ex eo vulnus infigi nobis persensimus; & in aliorum ipso vultu potuimus facile calamitatis agnoscere magnitudinem: Imperium vero, Austriam, Illiricum, Boemiam, Flandriam, Etruriam, bonamque Italiæ partem, omnes denique populos Austriacæ subjectos Familiæ tanto doloris sensu commotos fuisse, aut legimus, aut audivimus, ut non modo ubique homines luxerint, sed etiam tecta, ut ita dixerim, ac templa ipsa flere viderentur.

Ego vero interea, dum hæc omnia mècum revollo, atque considero, mehercule puto, Auditores, vos ipsos etiam intelligere, quis fuerit FRANCISCUS Imperator, in cuius obitu tantus omnium excitatus, & diffusus est dolor: quo quidem, cum nihil dici, aut esse possit pro charitate Augustæ Familiæ gratius, pro Germanico Imperio magnificientius, pro vita functo Imperatore gloriosius: quis alias, quam hic ipse erit tum exorsus, cum finis totius meæ Orationis? Ergo, ut hoc mihi ad summam FRANCISCI laudem facere persuadeo; ita tota oratione constituo, talem Illum ac tantum fuisse Imperatorem, ut Eo amisso, Ejus interitus, tam communi, tam publico, tamque pleno dolore prosequeretur. Quod si condoluisse (1) non leve solatium do-

len-

---

(1) S. Ambr. Or. in obitu Fratris sui.

lentis est; hoc adprecor ego, & vehementer, ut levamen afferat aliquando (si per nos fieri potest) hæc mea oratio Augustæ Familiæ, Augustissimæque Imperatrici Reginæ; cum primum ex ea cognoverint tam communem dolorem non alium demum esse, quam suum. Interim oro vos, nobilissimi Auditores, ut me de Magno FRANCISCO dicere incipientem, non quacumque, sed singulari humanitate, & patientia sustineatis: nam quis ego orator sum, qui in hac celeberrima Urbe Bononia (in qua tanta est eloquentiæ laus) quis ut in hunc honoris aditum venerim, atque jam hunc ornatissimum suggestum conscenderim, ut me ipsum dicendo, & vos consolarer, perficeremque nobilissimam hanc Augusti Funeris celebritatem; pro qua quidem nihil minus, quam summum quoddam, divinumque genus requiritur eloquentiæ? Vidi ego quidem totam rem hanc, fateor, Auditores: atque propterea tenuitatis meæ initio conscientius refugiebam animo tanti oneris magnitudinem: sed tamen postremo non potui, Auditores, quin partim quidem ex Eorum imperio, quorum est apud me summa dignitas, & auctoritas, partim dolore impulsus ex ipsa mea etiam voluntate, non me præclarissimæ Ecclesiæ Zagrabensi adjungerem, cui jam sum tam veteri necessitudine, & obsequio conjunctus: Ejus enim nomine tanta majestas Funeris hoc loco est; ut in hunc modum, & justa persolveret, qua majori fieri potuit dignitate beneficentissimo Imperatori, & ut Reginæ suæ Imperatrici, totique Augustæ Familiæ, ubicumque tandem sui essent, singularem mœrorem suum, fidemque suam perpetuam hac etiam publica ratione declararet. Postulabat itaque omne meum erga Eam officium, vel maxime in re tanta, ne ab Illa essem, quacumque possem ratione, disjunctus. Verum præfabar hactenus humanissimi, ornatissimique Auditores: Jamque mihi altum ingresso pandenda sunt vela, non contrahenda: via itaque, de qua dixi, insistam, enavigando, sive liber e naufragio emergam, sive effractus obruar tempestate.

Occurrit mihi primum cogitatio multorum inter vos,  
Audi-

Auditores, qua putant me velle initium Orationis repetere ex dignitate, majestateque Ducum, & Principum Lotharingiæ, ex quibus tam bene, feliciterque ortus est Ille, qui tam triste de se in nobis desiderium reliquit. Bene illi quidem: sed præterquamquod dilatanda Oratio esset per immensa spatha præteriti temporis, atque per infinitas res, & Patrum, & nostra memoria a Lotharingis, tum alibi, cum vel maxime apud Hungaros, summa virtute, & fortitudine gestas; non quæro ego Auditores (habent alii, & tractent) longinqua, atque à nobis dissita benefacta præclarissimorum Majorum, sed quam suamet virtute sibi ipsi peperit amplissimam gloriam FRANCISCUS, quam qui aliis præstantissimus Imperator: præfertim cum nemo fortasse nostrum ignoret multo plus Illis addidisse, quam ab iisdem acceperit splendoris, & dignitatis. Mentiā tamen Ego, Auditores, si plurimum contulisse negem, sive illustrem ab Illis immortalibus Viris deduetam originem, sive insculptam in Ejus mente rerum omnium ab Eis egregie gestarum memoriam ad excitandum, commovendum, atque inflammandum eximiæ, ac magnanimæ indolis Principem ad virtutem, ad dignitatem, ad gloriam. Est enim, certe est aliqua vis sanguinis insita non paucis, atque innata, quæ utinam non otio sæpe, & inertia languesceret; & quod turpius est, & molestius generi vivendi, agendique ratione non etiam aliquando indecorē comprimeretur! Nam nobili quodam ardore opus est, & præcellentī quodam studio honestatis, quo indita à natura pulcherrima illa flamma nutritur, roboretur, & crescat; quodque animum dies, noctesque sollicitet, evehatque, non ad enumeranda solum, & ostentanda exempla, & benefacta majorum, sed ad ea emulanda, & assequenda: Qui enim non sua, sed solummodo Veterum facta habuerint recensenda; ii plane, non in quo laudentur, videbuntur ostendere, sed in quo potius reprehendantur. Atque ita fane FRANCISCUS Lotharingus præclaras, & immortales imagines sapientum, & fortissimorum Majorum non solum ad intuendum, verum etiam ad

ad imitandum expressas sibi fuisse ab ipsa statim prima  
ætate percepit; quos quotidie sibi serio, accurateque pro-  
ponens cogitatione sua Virorum tam excellentium, tamque  
præstantium ita brevi tempore totum se conformavit, ut  
in eum vel nondum adolescentiam egressum jam non unius  
vel alterius, sed omnium virtus commigrasse quodammodo  
videretur. Et ne singula elegantissimi ejus animi orna-  
menta, referam exornando, tum facultates, tum artes  
omnes, in quarum disciplina versatus tota sua adolescen-  
tia, exercitatusque, & spem de se conceptam longe vi-  
cit, & in se omnium movit admirationem: Equem alium,  
nisi hunc ipsum fuisse putabis, Auditores, quem videlicet  
ille summus rerum, personarumque æstimator Carolus  
Sextus immortalis Imp.<sup>r</sup> ita etiam demum dilexit, ut è tot  
illustribus, ac potentibus totius Germaniæ Principibus eum  
delegerit Conjugem Augustæ Filiæ suæ MARIÆ THERE-  
SIÆ; qua quidem in rebus humanis omnibus nihil habuit  
unquam, aut habere potuit pretiosius, nihil amabilius,  
nihil carius? Putabimus ne, sine ullo studio, sine consi-  
lio, sine delectu sic electum fuisse Illum ad renovandum,  
traducendumque Austriacum Genus, tantasque res, ac ter-  
ras amplissimas una cum Regia Uxore moderandas, tuen-  
das, amplificandas? Et dubitabimus, Auditores, num  
summa gratia, num summa integritate, num summa vir-  
tute Is fuerit, in quo tam gravi, tamque constanti judi-  
cio adeo præstantis, ac sapientis Imperatoris, tanta, ac  
tam certa spes constituebatur bene gubernandæ Reipubli-  
cæ, tuendæ Filiæ dilectissimæ, Austriacæque Domus glo-  
riæ conservandæ? Neque vero id, Auditores, conjectu-  
ra duntaxat prospiciebat prudentissimus Imperator, sed  
jam ex longo convictu, atque ex diurna ipsa experien-  
tia videbat.

Quid vero, si falsa præoccupatus, atque deceptus  
opinione Magnus ille Imperator (quod tamen fieri non po-  
tuit ullo modo) FRANCISCUM Lotharingiæ Ducem, tum  
palam ad regium Matrimonium, tum tacite ad ipsum sum-  
mum Imperium perperam destinavisset? Eadem ne opinione

præ-

præoccupatam, deceptamque arbitrabimur perspicacissimam, consultissimamque Principem Filiam MARIAM THERESIAM: eam, inquam, quæ tum ditissimo, amplissimoque patrimonio, tum incredibili forma, & elegantia, tum singulari virtutum omnium splendore, mentisque magnitudine, non oculos modo, sed animos totius Europæ Principum rapiebat? Pulchrum sane, Auditores, magnificum, splendidum; magna res fuisset, & summa; si Ille tantoperre Alterutri placuisset: Quid vero? Cum tam egregie utrique, mirificeque placuerit? Sed quemnam demum fallere poterat Lotharingiæ Dux, in quo tanta jam supra ætatem dignitas erat, tanta auctoritas, tanta rei militaris scientia, tanta gubernandi ars, tanta virtus, ut vel ab ipsa natura regia Ei, & imperatoria majestas inesse, & sapientia viderentur? Fefellisse autem neminem, Auditores, nonne postremo præclarissimi eventus rerum ab eo gestarum ostenderunt?

Revocate in memoriam, Auditores, difficillimum illud tempus, quo (defuncto Carolo Sexto, cum minus de ejus morte timeretur), quo, inquam, tam multi, iisque potentissimi hostes in locis disjunctissimis, maximeque diversis, uno tamen consilio, una aggressione, uno impetu, Regiam FRANCISCI Uxorem non tam expugnare, quam opprimere velle, vel ipsa multitudine visi sunt, cum interea Illa de bello parando nullo modo cogitaret, de subeundo vero ne satis quidem cogitare potuisse. Quantum in tanto, ac tam subito rerum omnium discrimine FRANCISCI mentem, virtutemque, & imperium valuisse arbitramini? Prodiit plane tum apertius in conspectum omnium gentium; ostenditque quantus esset ætate paulo maturior, & quantum polleret ingenio, artibusque omnibus Viro Principe dignis, quarum vix egressus adolescentiam tam pulchra argumenta tulit, ductis non ita pridem exercitibus in Boemiam, Hungariam, Bavariam. Ipsique met hostes, quinquam initio tam multi, & nonnunquam viatores, coacti sunt demum evidentius credere, satis bene in Eo, ac sapienter Austriacis rebus a Carolo Sexto fuisse

con-

consultum, cuius tantum erat robur virtutis, tanta rei militaris peritia, tantaque animi magnitudo. Rem ego hanc non exagero, Auditores: satis enim omnibus compertum est, quanta FRANCISCI tunc fuerit in tot implicatis rebus dexteritas, quanta in arduis magnanimitas, quanta fortitudo in adversis! Enumerate, quæso vos Auditores, regias omnes, & Imperatore dignas virtutes: Equa enim illi defuit, quæ esset tempore tam alieno necessaria? Non certe irrequietus in negotiis labor, non perpetua firmitas in periculis, non singularis in agendo solertia, non incredibilis in conficiendo celeritas, non demum firmum, tutumque in providendo consilium. Quamobrem, quid Eo statim auctore, in tanta re, tantoque discrimine non bene deliberatum, quid non ceptum egregie, quid non fortiter gestum, quid non est confectum feliciter? Deliberatum autem populorum fidem excutere, subsidia requirere nationum, dispersam militem hybernantem colligere, veteranis militibus novas copias instituendas adjungere: tum apparare exercitus, incendere Duces, excitare Hungaros, sollicitare Illyricos, omnemque gentem armis deditam, & bellicosam ad castra commovere. Hinc intercipere vias, munire Urbes, & Loca, distribuere classes, rationemque inire, qua cursus hostium retardaretur: Tum se se opponere offensionibus belli, occurfare fortunæ, casibus adversis resistere, omnemque incursionem eludere inimicorum. Quo quidem, quid unquam fuit fortius gestum, atque præclarus? Quid tum postea? Arte, & virtute FRANCISCI nostra coacta est fortuna mutare consilium; statim ac ceptum est impetere hostes numero validos, aggressores urgere, propulsare victores, insequi fugitivos, vexilla in eorum Terras inferre, integras Provincias subdere, tributa, & leges inimicis imponere, metum vicinis & longinquis incutere: vincere, ut demum finiam, ubique locorum, & triumphare. Poterat ne tantum bellum, tam ab initio tetrum, tam late fusum, tantisque plenum periculis felicius perfici, & gloriosius absolvi? Sed & alterum bellum Germanicum gravissimum illud quidem, ac non minus periculosum, non ne eadem constantia suscep-

pit

pit Magnus Etruriæ Dux , eadem virtute perfecit , eademque demum felicitate restrinxit? Ergo Eo dirigente omnia , ac gubernante non modo Regia Uxor ex bina illa tam sœva atque terribili tempestate brevissimo tempore emersit , sed ad omnes res suas rediit tanta plane cum dignitate , & gloria , quantam certe majorem nec facile vidimus , nec audivimus .

Quod si in defendenda Republica tantum valuit in bello præclara , ac summa FRANCISCI mens ; quis putet minus aliquid pacis tempore valuisse industriam , ac providentiam Ejus in ea amplificanda? Equod enim , Auditores , a Regia Uxore factum bene , magnificeque , cuius quidem consilio , assiduitate , diligentia , labore pars magna Ille non fuerit , & communicando , & monendo , & favendo? Transferte , Auditores , cogitationes vestras in amplissima regna , in maximasque nationes degentes Austriaco Imperio , atque omnia , & singula , si potestis , populorum , atque Reipublicæ commoda , quæ attulit Regnantium Fœminarum exemplar , & gloria MARIÆ THERESIA , enumerate . Jam vero Ille Regiæ Uxori , tum in Consiliis capiendis , tum in quovis gloriofo labore suscipiendo conjunctissimus rerum omnium conscius fuit , atque in cunctis adjutor . Qua de re , Auditores , adscribendum Eidem Illi , tribuendumque minime dubitabimus , MARIAM THERESIAM , & artes omnes invexisse , & novas Scholas aperuisse , & bona studia promovisse , & vetustas erexit , atque amplificavisse Academias . Ejus consilio Illa rem militarem ad omnem cultum , & dignitatem adduxit ; nobilem Juventutem ad res dignas se aggrediendas incendit ; ab otio ad labores industriam populorum excussit ; intermissum , ac pœne intermortuum commercium excitavit , stratis commodissimis viis ad merces convehendas , paratisque portibus ad navigandum aptissimis : arces labascentes refecit ; dejectas bellorum injuria Urbes restituit ; leges indixit , jura defendit , foedera iniit , belli gloriam denique , ac dignitatem pacis sustinuit : omnia , inquam , aut de Ejus

con-

consilio, aut Eodem Ipso adlaborante, perfecit, absolvit, complevit invicta non minus, quam laboriosa, & provida Hungarorum, ac Boemorum Regina, & Mater MARIA THERESIA. Neque vero cum hæc prædicto, Auditores, de Magno FRANCISCO, vereor ego quidpiam iri detractum immortali virtuti, atque consilio Augustæ Uxoris; cum hoc certissime possim de Illa affirmare, omnem cum Eo suam gloriam malle communicando dividere, quam promerita Eum laude, & dignitate fraudare. Quid ergo, Auditores? Ergo eadem ipsa laus tribuenda est uni, quod tam multa, & præclara effecerit, alteri vero, quod tam multa, & præclara præsto fuerit facienti.

At vero Is, qui tantas res bello, & pace gessit, qui tanta valuit consiliorum, dicendique gravitate, qui tam multa & implexa non tantum armis, atque terrore belli, quantum felicitate ingenii potuit explicare; cujusque propterea jam erat tam pervagata celebritas nominis; nonne vobis videtur summo dignus Imperio? Talis porro erat, ac tanta de FRANCISCO opinio inter homines, ut in ipsis primis Comitiis admovendus Imperio putaretur; nisi externo statim, atque intestino bello exagitata, distractaque, atque discissa in contrarias partes Germania tam perturbato, ac periculo tempori cedere debuisset. Et sane, nonne & in hoc vidi mus, quod summæ ejus laudi deputaremus? Equis enim non advertere potuit, ita se iē tunc gessisse Germaniam, ut Ei non negavisse summum Imperium, sed distulisse in aliud tempus videretur multo præclarus admodum deferendum?

Quamobrem fecit plane hoc ipsum, ut agnoscere mus, multo etiam anteaquam alia convocarentur Comitia, quis esset Imperio deligidus. Erat enim jam tum Imperator FRANCISCUS, si meministis, in omnium votis, antequam esset; jam in animis nostris erat; una que vox perferente fama per omnium aures volitabat, unum FRANCISCUM esse, qui Imperio præficere-

tur: Eum nimirum, qui posset, & cuperet opem ferre Reipublicæ, succurrere bonis, fortunisque communibus, suamque salutem posteriorem publica salute ducere; qui Imperii causa, si opus esset, omnia perferret; qui jam tanta fuerit integritate & animi magnitudine, ut earum vestigia non impressa leviter, sed altius fixa homines viderint ad gestarum rerum memoriam sempiternam: Quem nullæ fregerint adversitates, quem nullæ difficultates terruerint, quem nulli hostes commoverint, quem denique, neque periculorum multitudo, neque honoris cupiditas potuerint unquam de cursu suo, aut metu, aut spe removere. Eudem enim, nisi summum hunc Virum, in quo hæc omnia summa sint, Clavum tanti Imperii tenere, & gubernacula tantarum Nationum tractare felici cursu, sedatisque fluctibus posse arbitrabimur?

Itaque sic, Auditores, conjecterat oculos Europa universa in FRANCISCUM summo in rebus humani muneri facile parèm; & Eum communi sententia tanti honoris judicabamus amplitudine dignum: In Eo siquidem veluti in Principe, qui à divina Providentia fuisset ætati nostræ concessus, nobismetipsis placebamus: interea tamen sine timore non potuimus esse: occurrebat enim vetustissima Lex, & perpetuo servata consuetudo, qua jubebatur Imperator de Principibus, & Regiis Familiis, quæ in Consilio, & in Confociatione Germanica sunt, eligi debere, & creari; FRANCISCUM autem in Lotharingica Familia ex peregrino sanguine natum alienum esse, aut adventitium. Ferebatur contra omnium sermone Is esse unus tot meritis animi, & corporis, tot eximiis pulchrisque virtutibus ornatus, propter quem licere à lege discedere in præsentia videretur.

Quamobrem, si pertinet vehementer, Auditores, ad comprobandum aliquem, qui ad summam illam dignitatem eligendus sit, non sola popularis aliqua admurmatio, sed communis omnium, & maxime Sapientum  
opi-

19

opinio; de quo præclariora judicia, quam de Illo fuerunt?

Sed denique judicium omnium gravissimum virtutis suæ cœpit FRANCISCUS, cum vix ingressi comitia Principes Electores; quorum erat videre, quid dignitas Imperii postularet, quid se ipsis, quid Republica dignum esset; unum FRANCISCUM in animo jam habentes, sic in Illum conspiraverunt, tametsi alterius gentis Principem (quod quidem novum tunc fuit, & post omnem memoriam hominum inauditum) ut acclamacione potius, quam suffragatione electus videretur. Cui quidem tam summæ rei, (in qua tanta profecto laus, & dignitas est, ut nulla vis assequi possit Orationis,) qua ratione FRANCISCUS responderit, reliquum modo est, ut nonnulla, quandoquidem omnia comprehendere verbis non possumus, breviter attingamus.

Et primum, si boni, & optimi Imperatoris est, ut intelligat potestatem, majestatemque delatam sibi fuisse, non, ut in suum, suorumque commodum, utilitatemque convertat; sed ut in Eo insistat, laboret, insudet, ut jura custodiat, instituta conservet, æquitatemque tueatur; atque ita totam regat, ac moderetur Rempublicam, ut unam cogitationem de salute, incolumitateque Imperii habere videatur: Quis unquam FRANCISCO dignior imperialem sedem conscendit, qui reliquis honoribus non tam annis superioribus uti voluit, quam dignus videri; quique tum ipsum Imperium non ad otium, sed ad laborem, non ad voluptatem, sed ad sollicitudinem, non ad elationem animi, sed ad procreationem, non ad ostentationem, sed ad tutelam, defensionemque suscepit? Proh Deum immortalem! Ut in Eo habuimus, magno Christiani nominis bono, Imperatorem optimum? Quem nimirum, nec superbia erigeret, nec potentia extolleret, nec inflaret auctoritas, nec corrumperet adulatio; sed e contra temperaret humanitas, clementia fletteret, pietas commovere, continentia regeret, moderaretur integritas. Una

Illi gravis, atque perpetua cura fuit, Imperii salus; de qua propterea, cum ageretur; tunc plane assurgere quodammodo in Eo Auctoritas, & eminere videbatur tota, quanta esse potest, Imperatoris Majestas. Atque tum, Auditores, quis unquam Imperator etiam contra potentes, ac majores Principes, aut gravius pronunciavit, aut vehementius egit, aut ea, quæ sensit constantius prætulit? Moliri vero quempiam aliquid adversus veteres sanctissimas leges, quibus violatis magnum detrimentum Rempublicam capere intelligebat, invicta animi contentione non sivit unquam, non sustinuit, non pertulit.

At vero in illud præsertim omnem suam curam, diligentiam omnem, omnemque industriam posuit, quæ voce, quæ scripto, quæ opere, quæ officiis Optimus Imperator, ut jamdiu tam sævo bello, ac diuturno vexata Germania, & vix non omnino vastata beato demum pacis otio, tranquillitateque frueretur. Hanc Ille, Auditores, tam eximiam, ac singularem indolem tum à bona, & mirifica natura sua accepit; tum ab ipsa sua Augusta Uxore habuit confirmatam, quæ nonnisi provocata, & lacepsita, atque dénum coacta duo illa superiora bella suscepit; atque ita etiam postremo suscepit, ut quidem res suas velle defendere, non alienas invadere videretur.

Est enim, mihi credite, Auditores, est indocti, & ad publicas res judicandas inepti vulgi, si qua est male nata opinio, perniciosa Reipublicæ, privatisque omnibus periculosa, minus pace valere Imperatorem, quam bello: quasi armorum quævis gloria incolumitati Reipublicæ, populorumque quieti sit præferenda. Sed reprehendit, & vehementer, hanc popularem stultitiam, atque refellit veterum omnium Sapientum sententia, quam etiam divina ipsa confirmat Auctoritas. Nam Hi bene è contra, providenterque constituerunt, illud esse pervidendum accurate, cogitateque, non quod possint, sed quod facere debeant Imperatores. Ergo pertinet quidem, &

maxime ad Principem pertinet, populorum salutem bello, & armis cum summa sua Majestate defendere, si bellum sit necessarium; sin vero, est à populis omni studio, totaque cura non modo calamitas, sed etiam metus ipse calamitatis prohibendus: atque tunc plane quanto Respublica tranquillitate felicior fuerit, tanto etiam ex eo Princeps dignitate, & imperio futurus est gloriosior. E quid enim in Republica, Auditores, optabilius pace est, aut esse potest? Qua conquiescit Religio, qua pietas confirmatur, qua Urbes ditantur, qua Studia florent, qua leviora indicuntur tributa: & sanctius leges patriæ servantur, & commeatus cuique liberi conceduntur, & sine ullo periculo quocumque gentium navigatur, & artes omnes aluntur industria, & in publicum Errarium pecunia, quæ sunt belli, pacisque subsidia referuntur, & plenum, tutumque est ad quævis loca commercium, & demum sunt nobis tranquilla omnia, & beatissima: cum contra (utinam non experti fuissemus?) misero discordiarum, & bellorum tempore tamquam in commota terribili tempestate, atque ex erumpente voraci flamma metu omnia redundare intueamur, decursionibus, incendiis, rapinis, sanguine: ditissimas devastari Provincias, everti nobilissimas Urbes, impediri grassatoribus vias, prædonibus impleri maria, occludi fora, silere leges, interire commercium, debacchari licentiam, agriculturam relinqu, negligi pecora; ita ut sæpe universi anni fructus instante bello, atque ipso solo terrore periculi amittantur. Jam intelligitis, Auditores, hoc me dicere, FRANCISCO videlicet imperante ita omnem causam, & occasionem belli, atque discordiarum fuisse sublatam, ut pulcherrima demum, & aurea pacis sæcula rediisse, non in Germaniam solum, sed in ipsam etiam totam derivasse Europam viderentur. Sed quanta Ille providentia, quanto studio, quanto labore, & opere usus sit ad pacem hanc tot inter Principes, quorum non diversæ inter multos, sed privatæ etiam cujusque rationes sunt, stabiliendam,

ac conservandam, vos ipsi, qui eruditi estis, ex ipsa summa rei difficultate potestis conjicere, Auditores. Nam Ego hoc Illi satis esse laudis opinor, atque ita reputo, ut ex eo intelligatis, nihil plus pro Republica alios quosque fecisse Imperatores; cum nihil demum tam regium, tamque dignum summo Imperatore esse, aut fingi possit, quam populorum salutem, incolumentque procurare, procuratamque facere diuturnam, atque etiam quodammodo sempiternam.

O industrem ergo, o laboriosum, o vigilem, o pacificum, o pium Imperatorem, Tutorem Reipublicæ, Patremque populorum! Dignum propterea, quem perpetuo Imperium conservare potuisset! Dignum, quem amissum effusissimis lacrymis lugeamus!

Jam vero quam multarum, atque insignium virtutum fuisse nobilem illam FRANCISCI, & incredibilem vitæ rationem putandum est, Auditores, qua tantus evadere potuit Imperator, ut ex Eo tanta, tamque præstantia, & inaudita commoda in Rempublicam dimanaverint? Nam, Quis profecto tam bene umquam imperare aliis potuit, qui sibi ipsi prius non sciverit, multoque etiam felicius imperare? Neque vero ad tantum opus, tamque plenum casibus, & periculis, satis esse quasvis privatas, communesque virtutes, sed singularitate excellentes, sed dignitate præcipuas, sed gradu maximas, sed denique omnes, percipiunt sapientes. Ad has vero FRANCISCUS, ut diximus, jam à teneris usque annis composuerat animum, ab adolescentia conformaverat, experientia deinde, & usu rerum in ipsa adulta ætate constituerat.

Et ne, quæ jam ingressa est FRANCISCI Imperatoris tot, tantasque virtutes, mea per singulas excurrat Oratio; quod sane angustia non patitur temporis; qua primum Ille non fuit, & singulari prudentia, quæ cæterarum virtutum est difficillima? De ea loquor ego, Auditores, quæ Virum Principem monet publico bono delectum esse, & regit ad ea scire, ordinateque facien-

facienda, quæ domi, quæ foris, quæ sibi, quæ Familiæ, quæ Reipublicæ, quæ populis, quæque Deo præfertim convenire judicantur. Quis vero Eo felicius toto vitæ cursu hæc omnia tenuit, atque perfecit? Sinite, Auditores, ut hoc etiam loco vos interpellem: Potuisset ne Ille in tanta, tamque varia agendarum rerum multitudine, in tam multis, tamque arduis temporum, & fortunæ casibus sine summa sapientis animi magnitudine tantam prudentiam, quanta perpetuo usus est, derivare. Annon igitur potius, quam ex quavis hominum disciplina, ex cælesti divinæ legis fonte eam plenius hauxisse, atque beatus arbitrabimur? Sed quis Eo etiam, Auditores, temperantior fuit? Age vero, & quantæ fuerit continentiæ, lenitatis, innocentiæ, moderationis, atque clementiæ considerate: Quanta in eo cum dignitate modestia, quanta facilitas, humanitas quanta? Fuit ne ullum umquam imperium, quod lumbentius tulerint homines, cuique fidelius servierint, tam jucundis virtutibus temperatum? Atque hinc, qui dolor subiectorum populorum in amissione tanti Principis, quem tamquam Patrem summo opere diligebant? Quæ molestia? quis angor? quæ lacrymæ? Fortitudine vero fuit Ille tanta, Auditores, ut adversa omnia sic animo, & vultu ferret, ut tolerari ab Ipso sine ullo sensu viderentur. Equa enim vox in afflicta valetudine viro fortissimo non digna vel semel audita est? Quim, quid in Eo deprehensum perpetuo non animi invicti, quem neque ulla ægritudo, neque ullum vitæ periculum, neque ipsamet mortis facies deterreret? Paraverat siquidem exercitatione diurna contra omnem vitæ adversitatem æqualitatem animi summam, atque constantiam. Ad difficultia vero, atque periculosa, cum tulit occasio, pro subditorum salute, tum subeunda, tum etiam superanda, quis animum præsetulit tam fortem, tamque ad omnia paratum? Unum, Auditores, satis esse arbitror pro pluribus commemorare, quod inauditum, ac fortasse pœne incredibile fortitudinis reliquit

exemplum; tunc dico, Auditores, (non enim potestis non meminisse,) cum magnum Flumen Danubius abruptis ex immensa aquarum copia, convulsisque aggeribus ita furenti cursu implevit Regiae VVindebonæ suburbium, ut omnis statim ad illud fuerit impedita, & præclusa trajectio; neque interea ullus inveniretur tam forti animo, qui, quovis etiam proposito pretio, tam magnum periculum ingredi vellet, opemque ferre tot miseris jam proxime, aut ex certo naufragio, aut ex certa inedia perituris. Quid tum Auditores? Rem dico, quam nec ulla unquam vidit antiquitas, (si bene memini), ac pœne vix ulla credet futura posteritas: Interea dum omnes auxilium miseris afferri cupiunt, & in certo vitæ discrimine porrigitur nemo audet; unus FRANCISCUS pro suis, suæ salutis contemptor, contemptor item periculi, parvam cymbam ascendere non dubitavit, atque adversus terribiles fluctus, ruentisque fluminis præcipitem impetum, idest, multa inter, ac fere certa pericula ad illos miseros navigare; tum afflitos ipse solari, erigere ad spem vitæ, & recreare; & cum primum licuit, ne quid necessarium, & opportunum deesset cuiquam, providere. Hæc, Auditores, hæc unius FRANCISCI summae, insolitaque fortitudinis Magni Imperatoris facta sunt, quæ cum per se illustria, splendida, magnifica sint, plane videtis, satis fuisse, vel ea raptim, in ipso Orationis cursu attigisse: neque enim, quæ talia sunt, ullo splendore verborum indigent, aut ornatui, & copia eloquentiæ.

Jam quid ego nunc ad extremum earum virtutum, quæ veluti cardines omnium, & habentur, & sunt, de Ejus, quæ reliqua est, justitia eloquar? Quid de ea prius, quid prædicabo posterius? Potissimum, cum ita verba contrahere debeam, ut in hanc nobilissimam partem non venisse, sed excurrisse potius videri possit Orationio. Quamquam etsi omnem impetum Orationis sequi voluero, quid demum erit, quod dignum afferre possim tanto Imperatore?

Ergo

Ergo hoc brevissime dicam (quoniam sic me tempus in brevem cogit articulum) Principum, ut opinor, fuisse neminem, qui plus perfecte, cumulateque cunctis justitiae partibus satisfecerit. Attendite, Auditores, atque videte; Quanta in Eo erga Deum religio! Quanta in Ecclesiam reverentia! Quantus amor Uxorius Augustæ! Quanta Augustorum Liberorum dilectio! Quanta integritas in Rempublicam! Quanta in Imperium fides! Quanta in bonos humanitas, liberalitas in merentes, in subditos æquitas, in miseros pietas, in inopes denique quanta, & quam effusa charitas fuit? Pertinere enim maxime ad omnem justitiae perfectionem hanc misericordiam, pietatemque ex magno Ambrosio (a) didicerat Ille, de quo propterea memoriae proditum est, tantam auri summam in pauperes erogavisse, ut facile comparari magno thesauro potuisset. Quid? Nonne nos ipsi hujus tantæ pietatis spectatores, & testes fuimus superiori anno, Auditores, qui vidimus, qua regia, atque paterna beneficentia, & liberalitate in finitos nostros Etruscos se se profuderit? Nam cum intellexisset deesse Provinciæ rem frumentariam, neque eam sibi omnino posse comparare; nulla statim habita ratione immensi sumptus tantam ad eam annonæ summam transvehendam curavit; & quidem terrestri itinere, tantaque celeritate, ut qui antea gravi egestate misere premebantur, bene multa paulo post tritici copia feliciter redundarent.

At vero denique, Auditores, quænam aliæ in FRANCISCO Imperatore, quam hæ, quas leviter adumbravimus, clarissimæ, cæteræque omnes, quæ istarum sunt comites, & administræ virtutes? Cum tam solida, tam eximia, tam summa has omnes regeret, iisque præcesset religio, quæ forma, quæ vita, quæ spiritus virtutum est cæterarum? Nam cum veræ, perfectæque virtutes esse non possint, nisi inter se se divinæ

Cha-

---

(a) *Orat. in obitu Fratris sui.*

Charitatis vinculo connexæ fuerint, & colligatae; hoc demum illæ ex sola habent Religionem, quod & summæ sunt, & præcellenti quadam inter se se cognitione continentur. In FRANCISCO autem Imperatore, quæ Religio? Quæ Fides? Quam sancta illa? Quam viva hæc, & incensa? His vero, qua pietate, quo affectu, quo sensu ad cælestia, divinaque ferebatur? Quam jucundum, quam pulchrum, quam pium intueri propterea religiosum Imperatorem tot studiis, procurationibusque distractum, atque distentum uno facili suimet-ipsius imperio rem omnem humanam seponere, se seque constitutis horis colligere, atque nonnisi de Deo, deque se cogitare; tum omnibus interesse sive domesticæ, sive publicæ pietatis officiis; tum frequentissime sacram facere Exomologesim; tum demum octavo saltem quovis die divinis misteriis refici, tanta plane cum animi sui voluptate Cælesti, ut vel in ipso oris habitu facile appareret! Quamquidem in rem, cum inciderit sermo, Auditores, præterire illud non possum, quod, cum paucis ante obitum diebus multo difficiliori respiratione afflictaretur, pridie quam rem sacram facere voluit; cumque à Medico indicta esset venæ sectio, respondit Imperator piissimus, malle se in alium diem eam differre, quam divinorum misteriorum sanctitate carere; Quo sane uno verbo fide, & pietate plenissimo, satis Ille præclarum divini timoris expressit judicium, atque perspicuum christianæ edidit religionis exemplum.

Sed jam postremo tam præstantia facta, eximiasque virtutes FRANCISCI Imperatoris commemorantem, & pleraque alia de Eo dicere molientem, rursus me sermone paululum intermissus dolor invadit, & totius meæ telam Orationis abrumpit. Quare, oh Mortem! Non possum, non exclamare: acerbissimam mortem! Quo te animo feremus? Propterea quod talem nobis, ac tantum Imperatorem in ipso medio vitæ cursu sustuleris? Nam si diu, Auditores, vixisset, ut sperabamus, usque ad proiectam ætatem; quot, & quanta benefacta,

cta, quot & quanta commoda sperare rursus ab Illo Europa potuisset?

Ergo tum ex iis multis, de quibus jam diximus, cum etiam ex hoc ipso, jam nunc vos agnoscere, Auditores, opinor, atque etiam intueri, FRANCISCO amissso tam providente, tam magnanimo, tam pio, tam pacifico, tamque de Ecclesia, & de Republica egregie merito Imperatore magnam, communemque omnibus dolendi causam extitisse. Fuit itaque ut Ejus interitu universus Orbis tam graviter, vehementerque doloret. Quanto vero magis Germania, & Etruria? Quanto plus, & in immensum Augusta Familia? Ipsaque præsertim Augusta Imperatrix Regina? De qua cum cogitamus, quis nostrum est, Auditores, qui communi dolori cumulum addere non videatur?

At nullus ne unquam erit, Auditores, dolendi modus? Nullus plane esset, omnino nullus; si nostro duntaxat incommodo, detimentoque doloremus: nullus quoque, nisi divinus Præco Paulus occurreret, admoneretque minime contristari in bonorum Virorum interitu oportere\*, ut illi faciunt, qui nullam sempiternæ retributionis spem habent, nec possunt habere. Nobis vero, Auditores, de FRANCISCO Imperatore tam religioso, tam pio, quanta, & quam magna spes est? Nam etsi subita nobis est morte sublatus\*, non tamen Sibi; qui sic plane tam sancte religioseque vivebat, quasi esset quotidie moriturus: cum itaque ex hac vita sic cesserit perpetua usus religionis sanctitate, mori quidem scimus illum potuisse\*, non tamen Ejus mori potuisse pietatem. Ergo nobis non solum anteacta vita, sed ipsamet etiam opportunitas mortis suadere debet\*, ut Eum magis gratia, quam dolore prosequendum putemus. Quamobrem, caveamus, ne si ex Ejus interitu angimur plus, quam oportet, summam Ejus felicitatem non satis justo, & grato animo interpretremur.

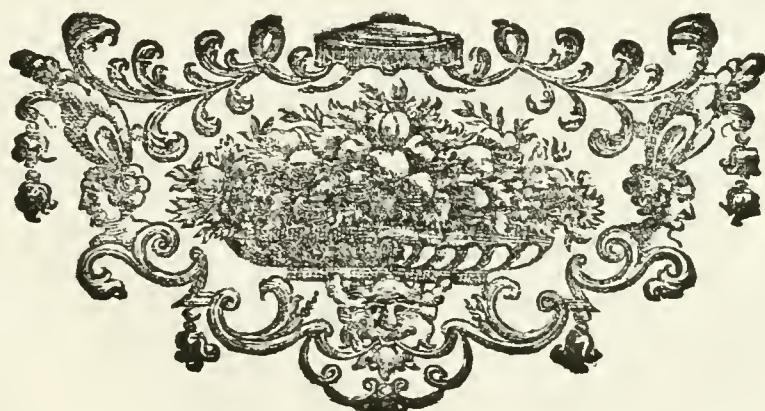
Præterea ad leniendum, mitigandumque insidentem dolorem, id nos jure moveat, recessisse quidem à nobis

tan-

tantum Imperatorem \*, non tamen totum recessisse: reliquit enim Augustæ Uxori, reliquit Imperio, Etruriæ reliquit, reliquit omnibus Liberos suos, quos virtutis suæ hæredes instituit, & pietatis. Eum itaque in Illis, & cernere quodammodo possumus \*, & tenere, & revereri: atque inter Hos Augustum PETRUM LEOPOLDUM, in quo tamquam delapso divinitus, ab immenso mœrore suo sibi videtur revixisse illustris Etruria; Et Augustissimum præsertim JOSEPHUM SECUNDUM jam Patri in imperium, tum propter sua, cum ob infinita Parentum merita toto orbe plaudente suffetum, in quo profecto, quis est, qui non videat? Quam plene, & se Germanica Natio reficere possit, & consolari Augustissima Mater \*, & allevari Augusta Familia, & jacens in luctu exhilarari Illyricum, & mea demum nuncusque dolens Oratio recreari. Nam, cum Ille ita expressam, perfectamque, tum virtute, tum gratia, tum ingenii, animique magnitudine Parentis Optimi imaginem præferat; talis certe futurus est, ut pœne, nec Conjugem Augusta MARIA THERESIA, nec Patrem Familia Austriaca, nec nos, quotquot sumus, magnum amisisse Imperatorem videamur. Nec vero quemquam moveat ætas \*: est enim perfecta ætas, ubi perfecta est virtus.

Postremo ad Te, anteaquam faciam dicendi finem, mea reddit Oratio Magne FRANCISCE Imperator, in cuius gratiam suscepta est; atque primum Tibi nunc gratum, acceptumque refert, quod ut hodie nostræ mortalitatis obitu tuo nos admones, ita jam nobis pietate tua ostenderis, qua ratione vivere debeamus: deinde vero Te supplex orat, & obsecrat, ut Tu etiam gratum, acceptumque habere velis nostrum omnium de Te dolorem; cumque præsertim, quem modo una cum Zagrabensi Ecclesia hoc loco renovat, tum hic Nobilissimus tuorum Equitum Ordo, tum inter ipsa Divina Misteria amplissimus genere, ac pietate Antistes, & Princeps, in tanta hac, tamque publica Funeris Tui celebri-

britate. Agnoscis, opinor, de Beatorum sede, et si Tui causa, non esse Tuum, sed nostrum potius, quod dolemus. Neque veremur, ne in hoc ullus sive spei nostræ, sive pietati tuæ offensionis sit locus: Namque non vetat, sed laudat religio\*, quod summorum Virorum interitu sic dolemus; si nimis ita nostram tristitiam, fletumque temperamus, ut una simul felicitati eorum gratulari etiam videamur: Ita enim legimus Patriarchas sanctissimos Regum, Patrumque suorum morte doluisse; propterea quod nostra plurimum referat, & desiderare, quod habuimus, & plangere, quod amisimus\*. Non omnis itaque infidelitatis, aut infirmitatis est fletus; nam aliis est naturæ dolor, alia tristitia est dissidentiæ\*; nec solus dolor lacrymas habet, habet & pietas; estque piis affectibus tanta etiam aliquando flendi voluptas, ut quisvis etiam gravis dolor plurimum lacrymis remittatur. Igitur hoc modo duntaxat obitum tuum nos prosequi profitemur Magne FRANCISCÈ; id est pietate potius, quam misericordia, benevolentia potius, quam mœrore: intelligimus enim præter hunc, alium quemcumque fletum Tui gratia prohiberi, ne vel etiam cum nostra deflemus, minus forte aliquid de tuis meritis confidere quodammodo videamur.



Vidit

---

*Quæ indicantur hoc signo\* sumpta sunt quoad sensum partim ex Oratione S. Ambrosii in Obitu Fratris sui, partim ex ejus Orationibus in obitu Valentini, & Theodosii Imp.*

Vidit D. Johannes Maria Vidarius Clericorum Regul. Sancti Pauli,  
& in Ecclesia Metropolitana Bononiæ Pœnitent. pro Eminen-  
tissimo, ac Reverendissimo Domino D. Vincentio Card. Malve-  
tio Archiepiscopo Bononiæ, & Sac. Rom. Imp. Principe.



*Die 31. Januarii 1766.*

IMPRIMATUR.

Fr. Josephus Maria Pettoni Vicarius Generalis Sancti Officii Bo-  
noniæ.





